

Požari

V Mihovcah pri Cirkovcah na Dravskem polju je začelo goreti pri posestniku Antonu Vuku. Ogenj je vpepeli v kratkem času stanovanjsko in gospodarsko poslopje. Iskre so preskočile tudi na sosednje gospodarsko poslopje posestnika Fr. Pršuha. Končno se je vnela še sosedova hiša in pogorela. S poslopji vred je uničenih precej živil in krme. Vuk je oškodovan za 20.000 din, Pršuh pa za 30.000 din. Zavarovalnina je malenkostna.

V Apačah pri Sv. Lovrencu na Dravskem polju je izbruhnil v noči ogenj pri posestnici Katici Zavec. Požar je preskočil na hišo soseda Izidorja Horvatiča. Horvatičeva žena se je opekla po vsem telesu in so jo prepeljali v bolnico. Skupna škoda znaša krog 40.000 din.

V št. Vidu pod Ptujem je uničil ogenj ostreže na hiši posestnika Franca Koletnikač Gasilci so ogenj še pravočasno pogasili in preprečili večjo nesrečo.

Proti večeru se je pojavil v Račah pri Pragerškem rdeči petelin na strehi gospodarskega poslopja posestnika Antona Marčiča. Ogenj se je razširil tudi na stanovanjsko hišo, ki je pod isto slamnato streho. Zgorlel sta obe poslopji in je oškodovan pogorelec za 15.000 din. Močan veter je zanesel iskre še na sosedno gospodarsko poslopje posestnika Ivan Lenarta. Zaneteno poslopje je pogorelo, oteli pa so Lenartu hišo.

Smrtna žrtev pretepa. V Viniški vasi pri Koleni v župniji Sv. Barbara v Slov. goricah so se fantje v pijanosti sporekli in stegli. V pretepu je dobil 26 letni Franc Robič zabodljaj v vrat. Zabodena so prepeljali koj v mariborsko bol-

nišnico, kjer pa mu niso več mogli rešiti življenja.

Po enom mesecu razkrinkana detemorilka. 22 letna služkinja Neža Golenko iz Kaple pri Sv. Juriju ob Taboru se je vračala 29. julija iz celjske bolnišnice z zdravim novorojenčkom. V Grajski vasi blizu potoka Bolska je otročička zadavila in trupelce pokopala. Svojemu gospodarju, pri katerem je služila, je lagala, da je oddala otroka neki ženski v viaku, da ga bo redila. Ko so zvedeli orožniki za nečloveško dejanje, so prijeli Golenkovo, ki je zločin priznala in je bila predana sodišču.

Podivjanost rodila zločin. Proti večeru se je pojavila pred hišo male posestnice Katarine Strnad na Veterniku nad Kozjim gluhonema neznanica, ki bi najbrž bila rada tamkaj prenočila. Strnadova je pozvala 30 letnega pijanega posestniškega sina Janeza Moškona z Veternika, naj spravi neznanico dalje. Ker Moškon ni nič opravil z besedo, je zagrabil palico in je z njo začel udrihati po berajci, ki se je zvrnila v apeno jamo. Neznanko so potegnili že mrtvo iz apnenice in so jo zvalili po strmini, da je obležala na trati, kjer so jo pozneje našli. Orožniki so prijeli radi tega zločina in izročili sodišču: Moškona, Strnadovo in Jakoba Resnika z Veternika, ki bi naj bil pomagal potegniti že mrtvo revko iz jame.

Vlom v župno cerkev. V Artičah pri Brežicah je v noči vlomljeno skozi zakristijo v župno cerkev. Vlomilci so odnesli iz tabernaklja monstranco z Najsvetejšim in ciborij, katerega so pa izpraznili v žagrađu. Poleg tega so še ukradli dva mašna keliha in en prazen ciborij. Skupna škoda znaša 12.000 din.

Kratke tedenske novice

Po zgledu Nemčije je napovedala Italija Angliji blokado ali zaporo, ki se nanaša predvsem na angleške kolonije. Italijanska vlada je poslala tozadevno sporočilo vsem nevtralnimi državam, ki vzdržujejo pomorske zveze z angleškimi kolonijami.

Po sporazumu med Romunijo in Bolgarijo bo izpraznila Romunija Dobrudžo do 10. oktobra tega leta.

Vodja rajha Hitler je vključil poljsko gubernijo v Nemčijo kot odgovor Londonu, ki še varuje v svojem okrilju poljsko vlado kot vojno zaveznico.

Miron Taylor, osebni zastopnik ameriškega predsednika Roosevelta pri Vatikanu, je bil odpoklican, ker je njegovo odposlanstvo končano.

Z vladno odredbo je bilo 150 francoskih generalov upokojenih. Upokojitve so v skladu z določili premirja z Nemčijo in Italijo.

Razmere med Anglijo in Španijo so se zboljšale, ker je obiskal španski vojaški guverner Algecirasa general Grande 21. avgusta po naročilu španske vlade guvernerja angleške trdnjave Gibraltar. Španskega generala je pozdravilo ob prihodu 17 topovskih strelcev.

Šef ameriškega generalnega štaba general Marshal je povabil v Zedinjene države za mesec oktober načelnike generalnih štabov in druge višje častnike vseh 20 ameriških republik. Gre za vojaško sodelovanje celotne Amerike.

Romunsko-madžarska pogajanja, ki so bila prekinjena v Turn-Severinu, se bodo nadaljevala v nekem madžarskem mestu.

Grčija je poklicala pod orožje 4 popolne letnike rezervistov.

Pričakovati je v kratkem preosnovo Petainove francoske vlade in sestanek med nemškimi maršalom Göringom in francoskim vojnim ministrom Weygandom v Berlinu.

Nemški gospodarski krogi trdijo, da ima Nemčija dovolj hrane in da se bodo tudi ostale evropske države lahko prehranile.

Turske oblasti so podvzele izredne vojaške ukrepe. Vsi mostovi in kolodvorji so zastraženi od vojaštva.

Angleška vlada je naročila v Kanadi posebna oklopna letala, katera so izredno okretna in prekašajo po brzini dosedanje bombnike. Ta letala bodo posegla v najkrajšem času v borbo proti Nemcem.

Zlato portugalske Narodne banke so prepeljali v Njujork.

V Nemčiji so izdelali največji avtobus na svetu, ki je dolg 21 m in prirejen za 100 potnikov.

Nemški častnik je našel na cesti v zapuščenih avtomobilih blizu francoskega mesta Clermont-Ferranda klobuk Napoleona.

Pred 150 leti, leta 1790., se je posrečila davčnemu izterjevalcu Jožefu Hardtmuthu na Dunaju zmes grafitu, ki se uporablja še danes za svinčnike.

Japonska letala so skoraj čisto porušila začasno prestolnico Čangkajšekove Kitajske Cungsking.

Dvig prometa v Gornji Savinjski dolini

Sporod velike slovesnosti in vabilo nanjo

V nedeljo, 1. septembra, bomo v Nazarjih praznovali slovesen in pomemben dan, pomemben ne samo za naš prelepi kraj, ampak prav tako za vso gornjo Savinjsko dolino. Na ta dan bo blagoslovitev in slovesna otvoritev novih železobetonskih mostov in ceste preko Savinje ob gradu Vrbovec ter »Tomičevega« mostu preko Drave. Slovesnosti se bo udeležil tudi g. ban dr. Marko Natlačen. Ob 9 bo sprejem g. bana, blagoslovitev in otvoritev ceste in mostov. Po otvoritvi bo sv. maša na prostem pred gasilskim domom, nakar sledijo pozdravi merodajnih činiteljev in zastopnikov raznih društev. Blagoslovitev in sv. mašo bo opravil dekan in župnik iz Rečice ob Savinji g. msgr. Alfonz Požar.

Prireditelj, Okrajni cestni odbor, vabi vse krajevne organizacije, da se slovesnosti v največjem številu udeležijo, enako pa tudi vse Gornjesavinjčane, saj se vsi zavedamo, kako slovesen mora biti ta dan, ki bo pokazal ne samo delo, napredek in važnost vse gornje Sa-

vinjske doline, ampak tudi trud in prizadevanje banovine in g. bana za napredek tega našega gozdnega in turističnega predela Slovenije, ki bo odslej še trdnje povezan ne samo s splavarstvom, ampak tudi z za nas tako važno prometno in gospodarsko žilo — cesto z ostalimi predeli Slovenije in Jugoslavije.

Pomen novih prometnih zgradb

Novi železobetonski mostovi — štirje so — trije manjši, ki vodijo preko strug in odtokov Savinje, in glavni 64 m dolgi nad glavno strugo Savinje speljani »Ribičev« most tik ob gradu Vrbovec, ter na novo preložena cesta, so bili dograjeni v glavnem že lansko jesen. Zadnja cestna dela pa so bila končana letošnjo pomlad. Stroški zgradbe so znašali din 1.493.239, gradilo pa je podjetje inž. A. Umek iz Ljubljane. Pogoji za gradbeni rok so bili določeni do 1. avgusta 1940, toda nujnost novih prometnih objektov — saj je bil stari leseni most v skrajno slabem stanju in kot tak nepremostljiva ovira zelo velikemu prometu v Savinjski dolini — ugodni vremenski in te-

Izvor šaha. Kraljevska igra, šah, izvira nedvomno iz Kaldeje in Babilona. Njegovo ime izhaja sicer iz Perzije, kajti šah pomeni v perzijskem jeziku toliko kakor kralj. Kraljevska igra se je razširila od vzhoda na zapad. Kronike govori, da so že Grki pred Trojo igrali šah. Domnevajo, da je šah iznašel modrijan Flomater ali Xerxes v dobi vlade babilonskega kralja Evilmorodaha. Igra se je kmalu zelo razširila in je bila znana med Rimljani, pozneje pa tudi med Arabci. V dobi vlade cesarja Karla Velikega so jo poznali tudi že na bizantinskem in francoskem dvoru. Najbolj popularna pa je postala med križarskimi vojnami, ko je prišel zapad v neposredni stik z vzhodom.

Mogočni Jurij

Povest iz domačih hribov

*

»Sedemred tavžent in eno krono,« se je tedajci oglašil slinav glas od zadaj.

Hrupen smeh je zadonel.

Tisti, ki je namaknil krono, ni bil nihče drug kakor špetinov Matija.

»Sedemdeset tisoč in dvajset kron,« je dodal advokat zaničljivo.

»Sedemred tavžent ena in dvajset kron.«

»Sedemdeset tisoč trideset kron.«

»Sedemred tavžent ena in trideset kron.«

»Sedemdeset tisoč petdeset.«

»Sedemred tavžent ena in petred.«

Tako je šlo dalje, advokat je namikoval po dvajset, Matija po eno krono, v dvorani pa se je vse krohotalo. Dosegla sta sedemdeset tisoč in dve sto kron. Matija je spet namaknil eno krono, tedaj pa se je advokat obrnil in zadrhl tja v kot zadaj:

»Doklej še mislite uganjati to ro komedijo?«

»Če so gospod dohtar nori, jim mora biti komedija prav,« mu je Matija zasolil.

18

»He, vi, pazite, kaj govorite! Tožil vas bom zaradi žaljenja časti.«

»Jaz bom vas tožil zaradi žaljenja časti; potem se bo izpričalo, kdo je nor, vi ali jaz.«

Po dvorani se je vse krohotalo, ko sta se dajala advokat in Matija.

»Sedemdeset tisoč dve sto petdeset,« je ponudil advokat.

»Jaz dam deset krajcarjev več,« se je oglašil Matija.

»Hoho, le drži, Matija! Le drži!« so mu klicali. — Drugi so vpili: »Le še več, Hudnik! — Le še! ... Hahaha.«

»Sedemdeset tisoč dve sto šestdeset.«

»Jaz dam deset krajcarjev več.«

»Dve sto sedemdeset.«

»Deset krajcarjev več.«

»Vrag! Tri sto!«

»Deset krajcarjev več.«

Vsa dvorana se je krohotala. Še sam sodnik se je komaj držal, da ga ni posilil smeh.

»Gospod sodnik, napravite tej norčiji konec!« je zahteval advokat, ves rdeč od jeze. »Saj vas ima za norce. Sicer pa so tako nizki namiki proti zakonu in ne veljajo; po krajcarjih ne sme dodajati.«

Tedaj je sredi med mestnimi dvignil častitljiv gospod in se je obrnil k dr. Hudniku:

renski pogoji ter tudi velika delavnost podjetja, ki je gradilo, zlasti pa pomoč in naklonjenost uprave gornjegrajskih posestev ljubljanske škofije z ing. Lojzeto Zumrom na čelu, so veliko pripomogli, da so bila vsa dela končana v tako kratkem času in da ni bilo nikakega večjega zastoja v prometu, ki bi sicer nujno sledil, kar je bilo posebno važno v lanski jeseni in letošnji pomladi, ko je bil tako močan izvoz lesa.

Količnega pomena je za naš kraj in prav tako za ves gornjegrajski okraj, ki obsega vso gornjo Savinjsko dolino, novi most in z njim ustvarjeno novo važno cestno križišče, pa bo tudi v gospodarskem ali turističnem oziru, bo lahko spoznal vsak tujec že ob samem pogledu na krasne in veličastne naprave, ko se približa biseru gornje Savinjske doline — Nazarjam.

Koliko več pa vedo o tem ostali krajevni činitelji, zlasti industrijski in turistični, kmetje, splavarji, podjetniki in prevozniki, o tem pa lahko sodijo samo oni, ki poznajo gospodarski pomen gornje Savinjske doline.

Nazarčani znajo ceniti novo pridobitev

In kako znamo ceniti Nazarčani sami to novo pridobitev, ki je še bolj povzdignila lepoto in slikovitost našega kraja in dala še močnejši pečat gospodarskemu razvoju tega važnega industrijskega, prometnega in v bližnji bodočnosti tudi turističnega središča gornje Savinjske doline, pa se lahko prepriča vsak, ki pride v Nazarje. In tudi ni človeka, ki se ob pogledu na Nazarje ne bi čutil skladnosti pokrajine z novimi napravami, ki so bile ustvarjene z resnim in skrbnim delom.

P o s v e t u

Ameriška oboroževalna mrzlica. Od 10. maja, ko so začeli Nemci svoj zmagoviti bliskoviti vojni pohod na zapad, se je polastila Združenih ameriških držav prava oboroževalna mrzlica, ki je podobna pred desetletji po Ameriki razširjeni zlati mrzlici. Tovarne za izdelovanje letal poganjajo iz tal kakor nekoč mesta iskalcev zlata na zapadu Amerike in na severnem polotoku Alaska. Vsako večje in že opuščeno poslopje popravijo z vso naglico in ga spremenijo v oboroževalno tvornico. Izračunali so, da bodo posedale Združene države v enem letu več tvornic za strelivo kakor celotni ostali svet. Vse tekstilne tvornice se ukvarjajo poleg izdelovanja tkanin s produkcijo streliva in raznih kemičnih izdelkov, kateri se potrebujejo za razstreliva. Ne-

dvomno so se prebudile Združene države dne 10. maja, ko so vdrli Nemci na Holandsko, iz povojnega spanja. Uredbe in zakoni, za katere bi bila sicer potrebna leta, kar dežujejo iz Washingtona in dežela, čeprav še ni v vojnem stanju, se pokori radevolje posegom v tolikanj poudarjano ameriško svobodo.

Mehiški katoličani so boj dobojevali ter dosegli zmago. Dolgo let so trpeli raznolika, tudi krvava preganjanja. Pa niso klonili v duhu in s svojo vztrajnostjo so zmagali. Ta zmaga kajpada ni popolna. To se bo zgodilo šele takrat, ko bodo levičarske (framasonsko-socialistično-komunistične) stranke premagane ter bodo katoličani zavzeli njihovo mesto v

javnem življenju. Tako daleč pa razvoj še ni napredoval. Levičarji so samo odložili orožje ter ne vodijo več javnega nasilnega boja zoper katolicizem. Proticerkveni zakoni so še vedno v veljavi, toda ne izvajajo se več tako strogo. Cerkve so večinoma vse odprte, javno bogoslužje se zopet lahko vrši, duhovniki so se vrnili v državo. To veselo vest so mogli duhovniki in zvesti katoliški verniki sporočiti sv. očetu, ko so bili nedavno od njega sprejeti v avdienci. Obenem pa se vodilni krogi mehiškega katolicizma ne vdajajo varljivim nadam, ker dobro vedo, da je levičarski sovražnik ne samo nasilen, marveč tudi lokav. Zato so ostali na oprezi.

Eden glavnih organizatorjev boljše vizma umorjen

Iz Mehike je prispela vest, da je bil v tamkajšnji prestolnici izvršen atentat na Trockega, ki je bil eden od glavnih organizatorjev boljše vizma, a je živel že dolgo let v prognanstvu.

Kje in kako je bil izvršen napad?

Napad je bil izvršen v vili pri mestu Mexico, v kateri je stanoval Trocki. Morilec je prihajal že nekaj časa na Trockijev dom in

moči, da je skočil proti vratom in jih skušal zapreti, da bi obračunal z atentatorjem. Toda napadalec je bil urnejši kot 60 letni Trocki in je zamahnil še parkrat po njegovi glavi.

Zadnje besede Trockega

Trockega so prepeljali po atentatu v brezupnem stanju v bolnico, kjer se je 21. avgusta tik pred smrtjo zavedel in izrekel besede:

»Prepričan sem, da bom umrl. Obdolžujem Stalina za ta umor. Stalin je potreboval mojo smrt, ker pripravlja zadnji odločilni napad.«

Kdo je napadalec?

Atentatorja je policija prijela. Izpovedal je, da se piše Frank Jackson. Je francoski žid, ki se je izdajal za časnikarja in kemika in je prišel pred nedavnim v Mexico.

Ameriška policija je prijela morilčev ženo Silvijo Agalov, ki živi v Njujorku. Agalova je bila nameščena v Trockijevem tajništvu, ko je živel Trocki v Parizu. Že tedaj se je spoznala z atentatorjem Jacksonom. Pred kratkim sta prejela Agalova in Jackson ogromno vsoto denarja iz Moskve. Morilec je tudi točno nastopal po navodilih, katera je prejemal od moskovskega vodstva komunistične stranke.

Iz življenja in delovanja umorjenega

Lev Davidovič Trocki se je pravilno pisal Leib Bronstein. Rojen je bil blizu Nikolejeva v Ukrajini 7. novembra 1879 kot sin židovskega veleposestnika. Že v dijaških letih ga je carska policija zaradi revolucionarnega delovanja leta 1899. poslala v Sibirijo, od koder je leta 1902. pobegnil v Anglijo. Leta 1903. se je pridružil manjševikom. Ko je bila leta 1905. revolucija, je bil predsednik petrograjskega sovjeta. Vendar je bil kmalu ujet ter

V Mexici umorjeni Trocki

se je izdajal za njegovega prijatelja, v resnici pa je bil najet od Stalinovih zastopnikov.

Dne 20. avgusta je ta »prijatelj« udaril Trockega nenadoma z zidarski sekirici podobnim kladivom po glavi. Ko je udaril napadalec žrtev prvič, je imel Trocki še toliko

»Dovolite, da vas opozorim: zakon ne pravi nič o tem, koliko mora kdo pri licitaciji namakniti, da je veljavno. Vsak znesek, naj je še tako nizek, je veljaven.«

»Kaj pravite? Kdo pa ste vi?« ga je ošinil doktor Hudnik.

»Moje ime je doktor Kotnik, advokat iz Celovca.«

Hudnik je klecnl, ugriznil se je v ustnice in se okorno priklonil. — Poskusil je in udaril na druge strune.

»Saj revež še tisočaka ne spravi vkup,« je zaklical; »najprej naj dokaže, da more plačati, preden naj bi njegove neresne ponudbe obveljale!«

»Sem jaz tudi še tu; midva sva skup kupca,« se je oglašil Blaž, Matijev brat.

Matija pa, ki je ves čas zijal skozi svoj rešpetin na bližnje hribe, je dejal mirno, pa tako, da se je čulo po vsej dvorani:

»Če imam sam premalo denarja, mi ga dohtar Kožederec posodi po petnajst procentov, kolikor ga hočem.« Vse se je zakrohotalo.

Potem so spet začeli križem poprek vpiti:

»Prav tako, Matija!...« — »Za Matija sem jaz porok...« — »Jaz tudi!« — »Jaz tudi!« — »Matija velja za tri Hudnike.« — »Matija ima denarja ko slame.« — »Matija, ne daj se advokatu!« — »Ne kaži mu mošnje; drugače te obere.«

»Ha-ha-ha! Ha-ha-ha!«

V ta hrušč se je zadržal kanlist:

»Sedemdeset tisoč tri sto kron in deset krajcarjev k prvemu — k drugemu...«

»Sedemdeset tisoč štiri sto kron,« je udaril Hudnik srdito.

»Jaz dam en krajcar več,« se je oglašil Matija iz svojega kota.

»Ha-ha-ha-ha, hahahaha...«

»Sedemdeset tisoč pet sto.«

»In še en krajcar.«

»Sedemdeset tisoč sedem sto.«

»In še en krajcar.«

»En in sedemdeset tisoč.«

»In še en krajcar.«

»Vi ste goljuf!« je zdvijal advokat. »Vam ni za kup, vi bi le meni radi visoko nagnali.«

»Ne, jaz bi le hudika rad nagnal.«

Hahaha — hahaha.

»Pa ga dolgo naganjate,« se je nekdo oglašil.

»Za dobro reč je treba časa,« je odgovoril Matija.

»Pa mi za eno uro dol ali gor ne gre.«

Dvorana se je stresla od krohota.

»Živijo, Matija! — Le drži ga! — Pokaži mu, Kožederču!«

Šah se je kmalu razširil tudi v srednjo Evropo. Že v 14. stoletju je bil zelo razširjen na Češkem. Tedaj je ta igra veljala za grdo razvado, kakor kvartopirstvo. To sprevidimo iz pridig Jana Husa, ki je obsodil šahiste in jih uvrščal med druge grešnike. V srednjem veku šahovske figure niso bile takšne, kakršne so dandanes. Šahovnica je v srednjem veku predstavljala mesto Babilon. Rob šahovnice je pomenil mestno obzidje. Mesto, ki je bilo pravokotno, je imelo na vsakem oglu po en trdnjavski stolp. Vsa igra je predstavljala dvoje krajcestev, ki sta si stali nasproti in sta imela mejo po sredi šahovnice. V splošnem se je šahovska igra razširila šele v 19. stoletju, ko so tudi začeli ustanavljati